

DOI 10.26886/2520-7474.1(33)2019.4

UDC: 355.23;339.19

**MODERN EXPERIENCE OF UNIFIED BORDER GUARDS' TRAINING IN
ROMANIA, POLAND AND LATVIA**

A. Balendr, PhD of Pedagogical Sciences

The National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine,
Ukraine, Khmelnytskyi

The article analyzes the current experience of implementing unified border guards' training for the border guards of European Union countries on the example of the border guard agencies of Romania, Poland and Latvia. The systems of training of the border guard agencies of the EU countries have been described in the article, peculiarities of implementation the FRONTEX Agency's Common Core Curriculum and Sectoral Qualification Framework have been revealed.

The current situation in EU require the Ukrainian border guard agency' personnel to meet the standards of professional training in the EU, which primarily involves the introduction of innovations, the use of a competent approach, the implementation of the principles of the Bologna and Copenhagen processes, which, among other things, means using the experience of the leading European countries. The main advantages of the common educational standards integration into the EU countries border guards training into national training systems are: development of relevant training courses in accordance with modern approaches; accreditation of training courses at the national level; correction of professional competences; ensuring economic efficiency; enhancing interoperability with other border authorities in the EU; facilitating the mobility of border guards.

Key words: border guards, unified training, European Union countries, educational standards.

А. Балендр, кандидат педагогічних наук, Сучасний досвід уніфікованої підготовки фахівців з охорони кордону в Румунії, Польщі та Латвії / Національна академія Державної прикордонної служби України, Україна, Хмельницький.

У статті проаналізовано сучасний досвід реалізації уніфікованої підготовки фахівців з охорони кордону в країнах Європейського Союзу (ЄС) на прикладі Румунії, Польщі та Латвії. Метою статті є висвітлення сучасного досвіду підготовки персоналу прикордонних відомств цих країн щодо імплементації уніфікованої підготовки персоналу, з метою подальшого впровадження набутого досвіду в систему професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України. Охарактеризована система підготовки персоналу прикордонних відомств, розкриті особливості впровадження єдиних стандартів підготовки європейських прикордонників. Основними перевагами процесу інтеграції уніфікованих освітніх стандартів підготовки прикордонників країн ЄС в систему професійної підготовки прикордонників є: розробка актуальних навчальних курсів за сучасними підходами; акредитація навчальних курсів на національному рівні; корекція професійних компетентностей; забезпечення економічної ефективності; посилення оперативної сумісності з іншими прикордонними відомствами країн ЄС; сприяння мобільності прикордонників.

Ключові слова: прикордонники, уніфікована підготовка, країни Європейського Союзу, освітні стандарти.

Вступ. Сьогодні, в умовах активізації нелегальної міграції та транскордонної злочинності, управління кордонами ЄС неможливе без організації ефективної системи професійної освіти й підготовки фахівців з охорони кордонів. Країни-члени ЄС вживають заходів для негайного покращення ситуації. Так, Агенція FRONTEX (Європейська

агенція прикордонної і берегової охорони) запровадила й усіляко поширює уніфіковану підготовку персоналу прикордонних відомств країн-членів ЄС у відповідності з принципами Болонського та Копенгагенського процесів та Європейської Рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя. Розробка й інтеграція на національному рівні спільних для усіх країн ЄС освітніх інструментів – Уніфікованих програм підготовки прикордонників (УПП) та Галузевої рамки кваліфікацій сфери охорони кордонів країн ЄС (ГРК) є основою процесу гармонізації національних систем підготовки прикордонників, що уможливить порівняння національних програм підготовки прикордонників.

Метою статті є висвітлення сучасного досвіду підготовки персоналу прикордонних відомств країн ЄС (Румунії, Польщі та Латвії) щодо імплементації уніфікованої підготовки персоналу, з метою подальшого впровадження набутого досвіду в систему професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України (ДПСУ).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти підвищення рівня професійної підготовки офіцерів-прикордонників досліджували О. Діденко, В. Залож, А. Мисик, О. Ставицький. Особливості розробки й впровадження національних та галузевих рамок кваліфікацій вивчали такі дослідники як Н. Внукова, В. Захарченко, В. Ушмарова, Л. Філіпова. Дослідженнями професійної підготовки фахівців з охорони кордонів у США займалися І. Блощинський, Т. Тронь. Проте, у сучасних умовах майже цілком відсутні дослідження, пов'язані з імплементацією уніфікованої підготовки персоналу прикордонних відомств країн ЄС, що і спонукало нас до розгляду даної тематики.

Результати. Підготовка кадрів для правоохоронних органів здійснюється в межах кадрової політики - відбору кандидатів на

службу, навчання, виховної роботи та психологічної підготовки, які здійснюються в процесі проходження всього періоду служби. У вузькому розумінні підготовка правоохоронців являє собою діяльність компетентних органів і служб з професійного навчання персоналу, формальної, неформальної та інформальної підготовки, викладання спеціальних курсів в навчальних центрах та навчальних закладах, і підготовки за місцем служби. Основними елементами системи підготовки прикордонників є: початкова підготовка, поточна підготовка, перепідготовка, підвищення кваліфікації [1].

Кожна країна ЄС має свою особливу систему підготовки фахівців з охорони кордону, яка сформувалася під впливом адміністративно-територіальних, соціально-економічних, а також – політичних та історичних чинників. Проте, за сучасних умов особливої важливості набуває уніфікована підготовка персоналу прикордонних відомств країн ЄС, яка дозволяє будувати національну систему підготовки прикордонників на основі передового досвіду усіх країн ЄС та впроваджувати єдині стандарти підготовки [2].

Сучасний досвід уніфікованої підготовки фахівців з охорони кордону в країнах ЄС є особливо цікавим для побудови системи підготовки фахівців з охорони кордону України, проте в рамках однієї статті ми розглянемо досвід окремих країн. Критерієм вибору країн став адміністративно-територіальний принцип, так як є країни кордони яких є зовнішніми кордонами ЄС, і їх прикордонні відомства здійснюють охорону всіх ділянок кордону - сухопутної, морської та повітряної, на відміну від тих країн, які не охороняють зовнішній кордон ЄС, саме тому було обрано східноєвропейські країни Румунію, Латвію і Польщу.

Прикордонна поліція Румунії входить до складу Міністерства управління та адміністрації і є спеціалізованим державним інститутом, на який покладено завдання щодо охорони зелених ділянок кордону та

контролю в пунктах пропуску, перевірки паспортних документів іноземних громадян, запобігання нелегальній міграції, боротьбі із транскордонною злочинністю тощо. Беручи до уваги ускладнення ситуації на зовнішніх кордонах ЄС, та необхідність у гармонізації підготовки з прикордонниками європейських країн, румунська прикордонна поліція у 2003 році стала активно впроваджувати УПП прикордонників країн ЄС розроблену під егідою Агенції FRONTEX, та однією з перших почала використовувати ГРК для розробки навчальних курсів підготовки персоналу прикордонної поліції.

Таким чином, уніфіковані освітні стандарти підготовки прикордонників країн ЄС в Прикордонній Поліції Румунії було впроваджено для узгодження освіти в Румунії з вимогами Болонського процесу. Румунія як країна-член ЄС і перспективний член Шенгенської угоди вже визначилась з системою своєї підготовки з питань охорони кордону з огляду на уніфіковані освітні стандарти підготовки прикордонників країн ЄС, доводячи практикою, що вони є корисним інструментом, який полегшує і сприяє процесам контролю якості та акредитації курсів прикордонної поліції на національному рівні [3].

У Латвії охороною кордону займається Державна прикордонна охорона (ДПО) у складі Міністерства внутрішніх справ. Одночасно було розпочато інтенсивну роботу щодо створення системи професійної підготовки персоналу служби. У травні 1998 року Резекненський прикордонний навчальний центр було реформовано в Резекненську прикордонну школу з новою освітньою програмою – «Базова прикордонна підготовка», тривалістю один рік. У квітні 2002 року на базі Резекненської прикордонної школи був створений Коледж ДПО Латвії. Сьогодні коледж здійснює підготовку курсантів на основі двох освітніх програм. Одну з них – «Охорона кордону», було розроблено на базі

УПП. Після закінчення 1184 годинної програми підготовки випускники отримують кваліфікацію інспектора ДПО [4].

Друга освітня програма вищої професійної освіти першого рівня під назвою «Охорона кордону» була розроблена для молодшого офіцерського складу прикордонної охорони Латвії. Тривалість складає 2 роки стаціонарного навчання і два з половиною роки заочного. Після завершення навчання випускники отримують кваліфікацію молодшого офіцера ДПО.

Коледж готує фахівців з охорони кордону, які повинні вміти організовувати та управляти охороною зеленої ділянки кордону та прикордонними перевітками, здійснювати пропуск іноземців у країну, здійснювати контроль за дотриманням правил транзиту та перебування в країні. Загалом, щороку у Коледжі проходять підготовку 200 прикордонників і студентів, під керівництвом 25 тренерів. Коледж також забезпечує проведення 36 програм підвищення кваліфікації, надаючи можливість персоналу служби підвищувати навички у сфері перевірки документів на право перетину кордону, виявлення підроблених документів і використання таких баз даних і програм прикордонної охорони як «Автоматична система визначення відбитків пальців (AFIS)» [4].

Коледж активно розвиває міжнародне співробітництво, зокрема, із закладами освіти прикордонних відомств Естонії, Литви і Польщі. Співробітники коледжу беруть активну участь у здійсненні проектів FRONTEX, наприклад, в програмах академічної і професійної мобільності, обміну інструкторами, проведенню спільних операцій, а також з питань розробки Уніфікованої програми підготовки прикордонників середнього рівня країн ЄС.

В Республіці Польща охорону кордону здійснює Прикордонна варта (ПВ). Відповідно до положень закону про охорону державного

кордону від 12 жовтня 1990 року, охорона кордону належить до повноважень міністра внутрішніх справ і адміністрації, який несе відповідальність за охорону на землі і на водному просторі, а також міністра національної оборони, якому доручена охорона кордону в повітряному просторі. Завдання міністра внутрішніх справ і адміністрації виконує Головний Комендант ПВ [5].

ПВ має власну систему професійної підготовки службовців, яка є самодостатньою. Таку можливість дає Головний центр підготовки ПВ в м. Кошалін і Центри підготовки прикордонників в м. Кентшин та Любань. Відомству належить також Центр підготовки службових собак. Персонал ПВ готують за всіма необхідними спеціальностями. У травні 2002 р вступила в дію нова модель навчання і професійної підготовки. З її допомогою службовці повинні бути різнобічно підготовлені і отримати теоретичні і практичні знання в області як контролю прикордонного руху, так і охорони державного кордону.

Підготовка курсантів здійснюється за авторськими програмами підготовки. Зазначені програми розроблено відповідно до професійно-кваліфікаційних характеристик посад службовців ПВ, Таким чином, добір і побудова змісту освіти курсантів зумовлюється фактичними професійними потребами майбутніх прикордонників, зумовленими їхніми професійними завданнями. Крім того, з упровадженням УПП до національних систем навчання всі програми підготовки були переглянуті та адаптовані відповідно до загальноєвропейських стандартів підготовки прикордонників країн-членів ЄС щодо змісту, цілей, методів навчання й оцінювання [6].

Висновки. Отже, умови сьогодення вимагають від персоналу ДПСУ відповідати стандартам професійної підготовки в країнах ЄС, що передбачає, перш за все, активне впроваджувати інновацій, використання компетентнісного підходу, впровадження принципів

Болонського та Копенгагенського процесів, що, серед іншого, означає ознайомлення з досвідом провідних європейських країн. Основними перевагами процесу інтеграції уніфікованих освітніх стандартів підготовки прикордонників країн ЄС в національні системи професійної підготовки є: розробка актуальних навчальних курсів за сучасними підходами; акредитація навчальних курсів на національному рівні; корекція професійних компетентностей; забезпечення економічної ефективності; посилення оперативної сумісності з іншими прикордонними відомствами країн ЄС; сприяння мобільності прикордонників. У той же час, найбільш проблематичними питаннями процесу інтеграції уніфікованих освітніх стандартів вважаються: труднощі інтеграції нових освітніх підходів в національні системи підготовки прикордонників; створення платформи дистанційного навчання, для навчання без відриву від виконання службових обов'язків; використання ГРК для визнання попереднього навчання.

Перспективами подальших наукових розвідок вважаємо узагальнення досвіду впровадження навчальних курсів, розроблених відповідно до уніфікованих стандартів підготовки прикордонників країн ЄС.

Література:

1. Кіреєв О.М., (2011). *Професійна підготовка прикордонників Європейського Союзу (на прикладі Прикордонної Варти Республіки Польща)*. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, вип. 5, 69 -77.
2. Балендр А.В., (2018). *Уніфікація підготовки фахівців у сфері охорони кордону як науково-педагогічна проблема (на основі світового досвіду)*. Міжнародний науковий журнал Науковий огляд, 7(50), 66-74.

3. Romanian Border Police [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/home.html>.
4. *Система підготовки персоналу прикордонної служби Латвії*, (2011). Вісник мережі національних координаторів ОБСЄ у сфері безпеки кордону і прикордонного менеджменту., вип. 9, 1 -3.
5. Адамчик М., Ткач А., (2004). *Прикордонна охорона Республіки Польща: сучасна європейська прикордонна служба, Бюро з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ) ОБСЄ*, Al. Ujazdowskie 19 00-557, Warsaw, Poland, 99 с.
6. Ринденко Н., (2015). *Досвід підготовки персоналу прикордонної варту Республіки Польща до професійної іншомовної комунікації*. Збірник наукових праць Національної Академії Державної Прикордонної Служби України. Серія: Педагогічні та Психологічні Науки № 1(74), 186 -198.

References:

1. Kireev O. (2011). Professional training of border guards of the European Union (on the example of the Border Guard of the Republic of Poland) / Visnyk NADPSU., Vypusk 5. - P. 69-77.
2. Balendr, A. (2018). Training unification of the border protection specialists as a scientific and pedagogical problem (based on world experience). International scientific journal "Naukovyi Ohliad", 7 (50), 66-74.
3. Romanian Border Police [Electronic resource] // - Access mode: <https://www.politiadefrontiera.ro/en/main/home.html>.
4. System of training of the personnel of the Border Guard Service of Latvia, (2011). Bulletin of the OSCE Network of National Focal Points in the field of border security and border management. Issue 9., 1-3.
5. Adamchik M., Tkach A. (2004). Border Guard of the Republic of Poland: Modern European Border Guard Service, OSCE Office for Democratic

Institutions and Human Rights (ODIHR), Al. Ujazdowskie 19 00-557, Warsaw, Poland, 99 p.

6. Rindenko N. (2015). Experience of training of personnel of the border guard service of the Republic of Poland to professional foreign language communication. Zbirnyk naukovykh prats. Seria: Psykhologichni i pedahohichni nauky. №1 (74), 186 -198.